UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Ambrosius Calepi/||nus Bergomates: professor de||uotus ordinis Eremitarum sancti Au/||gustini: Dictionum latinarum e greco || pariter diriuantiu[m]: earu[n]de[m]q[ue] interpre/||tationu[m] collector ...

Calepino, Ambrogio

[Wien], 1512

VD16 VD16 C 227

N Ante A

urn:nbn:de:hbz:466:1-97871

Visual Library

Myrmecides nomē viri propriū de quo Cice. in acad. Ut etiā inter deos myrmecides minutoꝝ opuſculorū fabricator fuiſſe videat̃. Suidas μυρμηκιδην αντιπραττομενον τη φειδιου τεχνη

Myrſus ꝓpriū nomen viri. Sic em̄ vocatus fuit Candaules pater qui myrſillus dictus fuit. Itē Myrſuz peloponeſſi oppidum fuit.

Myrobrechis quaſi vnguento ſtillātes μυρον greci vnguentō vocant βρεχω proluo ⁊ irrigo. Plau. in Aul. Myrobrecharios pro vnguentoꝝ cōfectorib' accipit ad capillos irrorātes. Ait em̄ Aut manulearij aut myrobrecharij.

Myrobaptarij dicunt̃ tinctores murrei coloris.

Mys myos nomē fuit celatoris: qui claruit argēto celādo. Mar. Quis labor i phiala docti myos: an ne myronis?

Myſia regio helleſponti a myſis dicta qui e thracia illuc migrauerūt que ſubdita fuit Telepho. Eſt ⁊ alia myſia poſt macedoniā que affinis adriatici vſq; ad ponticū extendit̃ mare. Pto. Duplicē myſiā facit maiorē ⁊ minorē ⁊ vtrāq; extra bithiniā in aſia poſuit nō ꝓcul ab ida Myſos alij thraces: alij lydos fuiſſe dixerūt. Et qm̄ lydi fagū acetoſaz q̄ mlta naſcit̃ in olympo myſā vocauere ab eo Myſos dictos putarūt qb' ſermo fuit ex lydo phrygioq; ꝑmixtus.

Myſteria a grecis dicunt̃ q̄ latini ſacra arcana ſecluſa vocāt q̄ niſi ſacerdoti ſcire nefas eſt Un̄ occecatus eſt poeta q̄ auſus fuit ea patefacere. Dicta myſteria: vt lib. ij. ꝑpa. euā. teſtat̃ Euſebius a μυσος qd̄ latine ſcel' dr̄. Hinc nō ſine myſterio fieri dicim' qd̄ occulta aliq̄ ſacroꝝ rōne ꝑficiſcitur. Un̄ myſte dicti ſacerdotes: vt apd̄ Auſoniū Senecā ⁊ Papiniū. ⁊ Symmiſtecō ſacerdotes eiſdē ſacris initiati. Qua dictiōe Apul. Sidoni' Hiero. vtunt̃. In myſterijs aūt tradebant̃ multa archana q̄ i vulgus annūciāda nō ſunt cū auctore Tertuliano oibus myſterijs ſilentū fides debeat̃. Scribit Euſe. in ꝑparatione euāgelica: In ſacris Iſidis ⁊ ſeraphidis fuiſſe ſimulachrū qd̄ digito labijs impreſſo admonere videret̃ ſilentiū fieret.

Myſteriū a myſos qd̄ latine ſcelus e vt dionyſio accidit vel myente attico illo qui venerando perijt vel quaſi mytrharia quaſi fabula quedaz ſint. Nā Dardanus quidā deoꝝ fabulas in myſteria deduxit.

Myſticus a um: ꝓprie qd̄ in archanis deorū ſacris fiebat qualia erāt bacchi orgia que noctu clā a ſolis mulieribus celebrabant̃. Uirg. Et myſtica vānus iacchi. Ipſa ſacroꝝ ſignificatio occulta vt ait Stra. myſtica dicit̃. A noſtris tn̄ myſticū dicit̃ figuratum.

Mythos latine fabula. Un̄ mythicus fabularis ſeu fabuloſus. Mythologia ſermo ſeu rōcinatio fabularū

Myxa apud grecos ꝓprie pituita e naribus fluens que ⁊ Muccus dicit̃. Unde ⁊ myxon muccoſus appellatur. Hoc eſt nares mucco ſordidas habens. Myxetis vero naris appellatur. Ex hoc Myxa ⁊ myxos. prominens pars lucerne vocatur ex qua profertur ellychniū quaſi ex naribus muccus. Hinc greci quotiens volūt ellychniū ꝓduci: vt luceat clarius προμυξαι τον λιχνον dicūt: noſtri ꝟo Emūgere lucernam A myxos fit dimyxos q̄ eſt lucerna duo ellychnia habens. Trimyxos tria. Polimyxos multa. Mar. Totq; gerā myxos vna lucerna vocor.

Manduces erant laruato capite humano maxillas vaſta magnitudine pariter vaſtis armatas dentibus habentes qui ſuo tanti oris hiatu dentiūq; crepitu ſeſe in vtrāq; partē vie dum flecterent ridentem turbam vertebant in fugam.

Matula: Matella: ⁊ Matellio vas ad deponendum ventris onus.

Malaciſo mollē reddo. Malacolos mollis. Unde malacia maris trāquillitas. Hinc malacus ca cū ꝓ molli et delicato. Plau. in Bac. Pro lorica malacum capiam pallium.

Materiarius faber qui ligna parare et ſubminiſtrare operi faciendo debet.

Malobathron: latine folium vnum inter odoramenta. Dioſco. Malobathron eſt herba que naſcit̃ in india ⁊ habet folia que extenduntur ſuper faciem aque et nō habet radicē: ⁊ eſt boni odoris.

Manna alio noie dicitur Roſmarinus.

Melliſophilos herba quā Boracū vulgus vocat.

Melilotū flos plāte coloris palee i q̄ eſt lunaris figura.

Melina: vt auctor eſt Feſtus genus tibie acutiſſimi ſoni. Eſt ⁊ genus veſtis apud Plau. in epi. a colore quī medius eſt inter album ⁊ fuſcum. Uel a melo inſula vnde afferebat̃. Jul. pol. Cādicantia in primis habebāt veſtimenta peregre venientes vel phea vel melina vel glaucina.

Mendicula veſtis a mendico ſiue a mendice qui magiſtratus nomen eſt: vt inquit Feſtus.

Manipula genere neu. Sparti. in Hadr. Ipſe inter manipula vitā militarem magiſtrans.

Miſericordia a miſero ⁊ corde cōpoſitū nomen eſt.

Mineruā appellauerunt ⁊ filiam Iouis ac virginē putarūt. Nam ⁊ incorruptibilē aiunt eſſe natura ⁊ extremū locū vniuerſi obtinere contendūt. Tritoniaz ꝟo appellatam qm̄ ter in anni ſpacio vere eſtate hyeme cōmutatur. Glaucopin. i. glauculā vocari contendūt non quia vt nonnulli greci putarunt glaucos habeat oculos quod nomen ipſuz denotare videtur: ſed qm̄ aer viſum animalibus prebeat.

Mamona hebraice vel ſyriace latine diuitie interpretātur: q2 punice mamon lucrū dicitur. Mamona ergo iniquitatis iſte diuitie vocant̃ etiā cum iuſticia acquiſite ⁊ que iure parentū ſuccedūt: q2 cum labore acquirunt̃ ⁊ cū magna ſollicitudine cuſtodiunt̃ ⁊ ſine iniquitate aut vix aut raro haberi poſſunt.

Margus fluuius aſie minoris qui ꝑ maſſagetas ac derbitas in oxum amnem defertur.

Mars: Ares grece appellat̃ qd̄ regnis auxilium pugna oppreſſis afferre ſignificat.

Metrodorus chius: ſempiternum eſſe vniuerſum ait. Nā ſi factū eſſet: eſſet a nō ente. Infinitū etiā quoniā ſempiternū cū nō habeat principiū vnde incipiat: nec exitū quo terminetur: imobile quoq; aſſerit: quoniaz moueri non poſſit qd̄ non tranſeat. Trāſire autē neceſſe eſt: aut in plenū aut in vacuū: in quoꝝ alterū trāſitus fieri nō pōt. Ex ethere aūt fieri nubes denſatiōe inde aquā que ad ſolē decurrēs extinguit ipſum: quī rarefactus rurſum accendit̃: ſolem ſiccitate conſtipatum ex aqua ſplendida ſtellā efficere. Dicit etiā diem ac noctē inde fieri: ꝙ ſol extinguat̃ atq; accendat̃. Eclypſim quoq; extinctione fieri.

Menoles dictus eſt Dionyſius qd̄ latine totū furentē ſignificat: cui bacche orgia celebrant ⁊ crudas carnes comedentes ſacro furore initiantur euan: euan. conclamantes: que vox aſpirata ſm̄ exquiſitā hebreoruz linguam feminei ſexus ſerpentem ſignificat.

N Littera ſi pricipalis fuerit ſyllabe aliqn̄ ſumit ante ſe g. vt Narus gnarus. Un̄ ignarus nauus gnauus: vn̄ ignauus: ⁊ ſi habuerit poſt ſe c. ſepe c in g mutat̃: vt quadringēti ꝓ quadrincēti: quingēti ꝓ quincenti. Sed in quibus n nō fuerit ſeruat̃ c. vt ducenti.

N Ante A

Nabathea: regio eſt ab arabia incipiēs: eāq; intra ſe cōtinens que vſq; ad mare rubrū ex latere dextro: ꝑſicū

ex ſiniſtro: indicūq; ex ſuꝑiori parte ꝓtendit: nomen habet a nabath: hiſmaelis ꝑmogenito. Huic metropolis eſt petra. Hinc Nabatheus a um: pe. ꝓducta. Iuuenalis. Et quos depoſuit nabatheo belua ſaltu. Eſt ⁊ Nabatha ciuitas.

Nablium diminutiuū a nabulū inſtrumētū muſicū qđ ⁊ Naulū: a quo nauliū. Ouid. Diſce etiā duplici genialia nablia palma Uertere: ꝯueniūt dulcibꝰ illa modis. Suidas Nabla organi ſpecies eſt alibi. Pſalteriū organū eſt muſicū qđ nabla etiā vocatur.

Neę fullones: ꝙ a veteribus gręcis oīa fere opera ex lana neę dicebantur.

Nę cum diphthongo. Uide in dictione Ne.

Nęera nomē mulieris ꝓpriū quo ſignificat ſemꝑ recēs

Nęuus corporis inſigne: ſeu genitiua macula. Unde Neuoſus qui neuis plenus eſt.

Nęuia nomen mulieris a neuo ſic appellata.

Nęnia ę. Uide in dictione Nenia.

Naiades nymphę fluminū ⁊ fōtiū απο τοῦ ναω fluo.

Nais fluuius q̇ ex tauro monte naſcēs in pōtū mergit.

Nam cōiunctio cauſalis quā frequēter vſurpāt auctores ⁊ primū tm̄ locū ſortit. Nāq; vō ſcđm vel alium accipit etiā ꝓ Ideo. Terē. Nam in ꝓlogis ſcribendis opa abutitur. Aliqñ ꝓ Autē. Cice. in Sal. Nā ꝙ in vxorē atq; filiā meā tam petulāter inuectus es.

Nanciſcor eris: natus a nancio is fit ſm Priſcianum: ⁊ ſignificat acquiro. Terē. in phor. Non triumpho ex nuptijs tuis ſi nihil nanciſcor mali. Salu. Homines adoleſcentes ſummā poteſtatē nacti. Cice. apio. pul. Pluribus verbis ad te ſcribam cū plus ocij nactus ero: Et nāciſci ſignificat iuenire. Lact. li. vj. Si ducē nactꝰ fuerit q̇ diligat ad meliora titubātē. Hinc renāciſcor qđ a veteribus poſitū eſt ꝓ reprehendo.

Napeę ſyluarum ſeu collium ⁊ florum deę ſicuti dryades arborum. Uirgilius. Faciles venerare napeas. Napei populi in leſbo. Et Apollo napeus ſub vrbe napa: napatei populi in ęthiopia. Napite populi in ſcythia quoꝝ caput vicus napis q̇ ⁊ napate noīant.

Napus genus rapę quę longior Col. libro. ij. Napus deuexam terram amat ⁊ ſiccam. Huius diminutiuū eſt napunculus.

Napine vbi ſeminantur napi. Col. lib. xij. Napinę itē rape ſiccaneis locis per hos dies fiunt.

Narphtha a latinis naphtha dicit: piſcis genus vt eſt apud Danielem prophetam.

Nanus teſte Gel. lib. xviij. gręcum vocabulum eſt quo vocauerunt breui corpore hominē paululū ſupra terram extantē: quem latine Pomilionē dicimus. Nec de hominibus tantū: ſed de alijs quoq; rebus dicit. Unde etiā mala nana q̄ alio noīe Melimela vocant

Nanum vas breue ⁊ latum: quod vulgo Situlū barbatum appellant.

Nar fluuius qui per vrbem narniam effluens Tyberi īmiſcetur. Eſt ⁊ alius hoc nomine qui a danubio videtur deriuari. Uirgiliꝰ. Sulphurea nar albus aqua Stra. Hunc naronem vocat.

Narane fluuius dalmatię ab Epidauro nō diſtans amplius centum milibus paſſuum.

Narbaſis vrbs ęſtuaria in Hiſpania.

Narbonenſis Gallia a Narbone ciuitate dicta eſt: hęc olim bracata gallia dicebatur. Scribit Strabo lib. iiij. narbonē fuiſſe ampliſſimū eiꝰ regiouis emporiū.

Narciſſus lilij genꝰ radice carnoſa atq; odora flore purpureo: folia in radice habens ad ſimilitudinem foliorum arūdinis: ſed aliquanto craſſiora Dictus a ναρκη narce. vt Plinius inquit quod ſtuporem latine ſignificat. Nam odor eius caput aggrauat. Eius duo ſunt genera. Unum purpureo flore: alterum herbaceo. Narciſci vero pueri monumentū in ora boetię per quod tranſeuntes ſilebant. Unde taciturnum vocabant. Fertur narciſſus per filtus fuiſſe Cephiſi amnis ⁊ lyriopes nymphę qui cum pulchritudine preſtaret a multis nymphis amatus eſt: ⁊ cum nimio deſiderio potiundę nymphę contabuiſſet: mutatus eſt in florem ſui nominis. Eſt ⁊ narciſſus nomen fluuij ⁊ nomen liberti potentiſſimi claudij.

Narcotica medici neoterici appellant medicamenta quibus ſtupor conciliatur: ac torpor aduerſus ſenſū doloris et cruciatum.

Narciſſites pe. correpta gēma appellata eſt quę narciſſi colorem habet.

Nardus fęminini generis ⁊ nardum neutri frutex graui ⁊ craſſa radice: ſed breui ac nigra aſpero ſapore: folio paruo denſoq;. Tibul. Illius puro diſtillent tempora nardo.

Nardinū pe. pro. vnguentum ex nardo factum: qđ alio noīe dicitur Foliatum: vt ait Plinius.

Narthecīū diminutiuū eſt: gręci Nartheca vocant ferulam aſſurgentē in altitudinē: humilē vero ⁊ depreſſam narthecion dicūt. Cū aūt ſemē ferule morbis quibuſdā auxiliari dicāt: medici narthecion ꝓ repoſitorio medicamētoꝝ vſurparūt etiā ſi fuerit ex alia materia factū: vel q2 id genus ligni accōmodatū eſt ad ſeruanda medicamenta. Cice. de fi. bono. Iam doloris medicamenta illa epicurea tanq; de narthecio promant. Hinc narthecophori: quaſi feruligeri dicti ſūt Bacchi miniſtri.

Nares proprię naſi latiores partes in quibus ſunt ſpiracula a naritate: (vt inquit Dona.) quę nos odoratu doceant preſto ⁊ prope eſſe quod adhuc oculi non vīdent. Siue vt alij volunt ꝙ per eas odor vel ſpiritus nare nō deſinat. Uirg. li. iij. Ge. Collectūq; premēs voluit ſub naribus ignē. Ouid. vſus eſt ſingulari ꝓ naſo. Pandaq; naris erat. Hę ꝑtes naſi. nares imus naſus dici ſolent. Sue. de Aug. Mediocres aures: naſum a ſūmo eminentiorē: ab imo deductiorē.

Narnia vmbrię ciuitas ꝑ quā nar labit: a quo ⁊ nomen accepit Liui. li. x. A nare flumine narnia appellata.

Narica genus piſcis minuti: a nādo: vt q̇dā exiſtimāt.

Narcum quod ⁊ narix: ⁊ naryce dicit oppidū locroꝝ vetuſtiſſimū fuit: vnde Aiax fuit: ⁊ naricij populi: de quibus Uirgi. Hic ⁊ naricij poſuerunt mœnia locri. Hinc dicta eſt pix naricia. Similiter naricia inſula in mari ęgeo vel ionio quę fuit Uliſſis.

Narſturtiū ⁊ naſturtiū: vt Pli. docet: nomen accepit a nariū torſione. Hinc factū eſt ꝓuerbiū ad excitandū torporē. Ede naſturtiū: quaſi diceremꝰ: Expgiſcere. Eſt autē herba hortēſis: ꝓdeſt cōtra ſuſpiria ⁊ tuſſim Gręci Cardamon appellāt. Stra. lib. xv. de ꝑſarum victu loquēs ſic refert. Quotidianus eoꝝ cibus poſt exercitiū eſt panis duriſſimus ⁊ cardamū: ⁊ ſalis granum ⁊ carnes aſſe ſiue elixe potus eſt aqua.

Narro as dico: recito: a quo narratio quę eſt rerum geſtarum aut perinde vt geſtarū expoſitio. Huius cōpoſita ſūt Denarro: Enarro: qđ eſt extra ⁊ large narro ⁊ ꝓprie vt Diom. inq̇t. Enarratio eſt obſcurorum ſenſuū q̄ſtionū ve explanatio: vel exq̇ſitio ꝑ quā vniuſcuiuſq; rei qualitatem poeticis gloſſulis exoluimus. Lactā. lib. vj. Quis ſacramentū dei ſciēs tam ſignificanter enarrare legē dei potuiſſet q; illam hō longe a veritatis noticia remotꝰ expreſſit? Prenarro primo ⁊ ante alia naro. Terē. in Eu. Oportuit rē ꝑnarraſſe me. Obnarro ꝑuerto: declaroq; ſignificat.

Narratiuncula parua narratio. Quint. Narraciunculas a poetis celebratas noticie cauſa non eloquentię tractandas puto.

Naſſa genus vaſis piſcatorij quo cum intrauerit piſcis exire nō poteſt. Plautus. Nunq; ex iſta naſſa hodie eſcam petam.

Naſica penul. ꝓ. Scipio dictus eſt. Oui. Naſica exce

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

pſt templi non extitit auctoꝛ Auguſtus nunc eſt ante metellus erat.

Naſus dicit ea pars capitis que e ſuperciliorū cōfinio oꝛiens et quaſi ęquali poꝛrecta iugo vtranqꝫ aciem ſimul et diſcernit ⁊ munit. Duo autē eius ſpiramina geminiqꝫ hiatus quos veluti quidā paries per mediū ductus interſepit nares vocātur. Aliquādo naſus ponitur pro acrimonia et dicacitate. Unde habere naſum eū dicimus: qui venuſta quadā ⁊ ſubdola irriſione aliū deridet. Apul. in meta. Contoꝛta et vituperanti nare diſceſſit. Plini. Primus Lucilius cōdidit ſtili naſum. i. ſcripſit ſatyrā quę acerbitatem quandā ⁊ acrimoniā ſtili habet in vitijs inſectandis Marti. Non cuicūqꝫ datū eſt habere naſum. i. acrimoniā ad deridendū ⁊ dicacitatē. Hinc naſuti dicūt dicaces repꝛehēſoꝛes ⁊ deriſoꝛes. Idē Naſutus ſis vſqꝫ licet ſis deniqꝫ naſus. Idē foꝛmauit cōparatiuū. Nil naſutius. Apul. Naſutula mulier ac dicacula. Naſus eñ ſagacē ſapientiā repꝛeſentat ſumpta metaphoꝛa ab aīalibꝰ. Canes eñ et vultures olfactu inquirūt. Sapiēs igit et cautus eſt qui odoꝛatu abſtruſa qꝫ intelligit. Hoꝛa. in Ser. Ut pleriqꝫ ſolent naſo ſuſpendis adunco. Ignoto vt me libertino patre natū. A naſus fit verbū denaſo as.

Naſiterna vas aquariū anſatū ac patēs. Uar. lib. j. de re ruſ. Ut ex ęre abena vrceos naſiternā faceret.

Naſamones pe. pro. ſunt ppl̄i libyę nauiū ſyrtibꝰ inuolutarū ſpoliatoꝛes. Luca. Hoc tam ſegne ſolū raras tñ exerit herbas: Quas naſamon gēs dira legit que pꝛoxima ponto Nudus rura tenet quē mūdi barbara dānis Syrtis alit: nā littoꝛeis populatoꝛ arenis Imminet ⁊ nullos poꝛtꝰ tangēte carina nouit opes: Sic cū toto cōmertia mūdo naufragijs nauſamōes hñt. Sui. νασαμων εξου νασαμωνεσ εθνόσ λιβυησ και νασαμωνόσ ονομακυριόν.

Naſcoꝛ eris. natus: notę ſignificationis. Sal. L. Catilina nobili genere natus fuit: magna vi animi ⁊ coꝛpoꝛis. Et dicimus natus ſum laudi ⁊ ad laudē. Cice. pro Sex. Qui ſe patrię qui ciuibꝰ ſuis: qui laudi: qui gloꝛię: nō ſomno: nō couiuijs: nō delectationi natos arbitrant. Idē ibi. Nam quid ageret vir ad dignitatem et gloꝛiā natus. Huius cōpoſita ſunt Annaſcoꝛ cōnaſcoꝛ: vnde Cognatus a. um. Leo pap. Epyphanię nobis dilectiſſimi veneranda feſtiuitas dat perſeuerantiam gaudioꝝ: vt inter cognatarū ſolennitatū vicina ſacramenta exultationis vigoꝛ et feruoꝛ fidei nō tepeſceret. Enaſcoꝛ extra naſcoꝛ. Iuſti. lib. j. Hic per ſomnū videt ex naturalibus filię quā vnicā habebat vitā enatā: cuiꝰ palmite oñis aſia obumbꝛabat. Denaſcoꝛ/ decreſco/ deficio/ moꝛioꝛ. Caſ. Hemina. lib. ij. annaliū. Quę nata ſunt ea oñia denaſci aiunt. Innaſcoꝛ intus naſcoꝛ. Cice. lib. j. offi. Sꝫ illud odioſuꝫ ꝙ in hac elatiōe ⁊ magnitudine animi facillime pertinacia ⁊ nimia cupiditas ꝑncipatus innaſcitur. Internaſcoꝛ/ in medio naſcoꝛ. Col. lib. v. Ne aut pāpinarius palmes internatꝰ. Obnaſcoꝛ/ circūnaſcoꝛ. Renaſcoꝛ rurſus naſcoꝛ. Lact. lib. vij. Itaqꝫ renaſci eas putauerūt. Pꝛonaſcoꝛ/ oꝛtum habeo. Teren in Phoꝛ. Aiūt illā ciuē atticā bonā bonis pꝛognatā.

Natus a. um. participiū. Teren. in heau. Annos ſexaginta natus es aut plus eo: vt coniicio. Natus nati nomen ꝓ filio: ſicut et nata ę. pro filia. Uirg. Natę meę vires: mea magna potentia ſolus. Natoꝝ appellatio inquit Modeſtinus ad nepotes extendit. Addimus qñqꝫ g. et dicimus Gnatus gnata: quę ſemꝑ ſunt ſubſtantiua. Natus us. non legi niſi in ablatiuo tantū. Cic. in Cato. Quē eū colere cepi: nō admodū grandē natu ſed tñ iam ętate pꝛouectū.

Natio genus hominū inquit Feſtus qui nō aliūde venerunt ſed ibi nati ſunt. Et natio ꝑncipalis eſt in qua poſſunt eſſe multę gentes. Ideo plus in ſe cōtinet qꝫ gens. In pecoꝛibus quoqꝫ bonus pꝛouentus fęture bonę natio dicit.

Natalis generis maſcu. Natale neutri: et hoc nataliciū ſumitur pro die quo quis natus eſt. In quo etiā ſignificato capitur hic et hęc natalis et hoc natale. Similiter natalitius a. um. in quibus additur dies. Terē. in phoꝛ. Poꝛro autē alio vbi erit puero natalis dies. Leo pap. Natalem igitur diē domini celebꝛemus. Subſtātiuū. Uirg. Meus eſt natalis iola. Pli. Dum natales ſuos celebꝛaret. Dicitur ⁊ natalis de rebus inanimatis pro naſcens. Idē lib. xxxvij. Similis eſt huic quidā arabicus: minoꝛ tñ. Similit ⁊ naſcens ceteris palloꝛ gentis: et in auro nō niſi excellētiſſimo natalis. Natales plurali tñ nūero ſignificant conditionē ſanguinis aut familię: vt generoſi natales: natales obſcuri. Coꝛ. tacitus. Aderat Coꝛnelius fuſcus vigens ętate claris natalibus. Pli. in epiſtola ad Meſſium ꝓ ignobilitate poſuit ⁊ ſoꝛdibus generis. Nonnūqꝫ cādidatus aut natales competitoꝛis: aut annos: aut etiā moꝛes arguebat. Iuuena. etiā pro celebritate diei natalis ſumpſit. Palmam inter dominas virtus natalibus ęquat: id ē nō altera victoꝛia exhilarat qꝫ dies natales celebꝛātur. Et natales pro annis accipiunt. Sapho. Sex mihi natales ierant. Tot eñ dies celebꝛant natales quot aguntur anni.

Natiuus a. um. in quod aliquid naſcitur. Pli. lib. xxxj. Sunt et mōtes natiui ſalis. Et natiuus qui natus eſt paſſiue ſignificationis. Gel. Pꝛopterea obliteratis et abolitis natiuę pictat. Natiuus coloꝛ dicit naturalis qui nulla arte: ſed natura pꝛoducitur: modo in albedinē tendens: modo in nigredinē non tñ perfecte: vt albus vel niger. Natiuus coloꝛ albus leucopus dicit vilis atqꝫ vulgaris: nomē trahēs a gręcis: apud quos λευκον dicit albū. Natiuꝰ coloꝛ niger leucopo cōtrarius ꝓpꝛie pullus vocatur.

Natiuitas: idem quod oꝛtus: quod nomen vſurpatur ab eccleſiaſticis.

Natalitius a. um. et nataliciū. Uide in dictiōe natiuꝰ.

Natura dicta eſt ab eo ꝙ naſci aliquid faciat. Hāc quidā deū eſſe dixerūt a quo oīa ſūt creata. Seneca. lib. iiij. de venefi. Natura hoc mihi pꝛeſtat: nō intelligis te cū hoc dicis mutare nomē deo. Quid eñ aliud ē natura qꝫ deus ⁊ diuina ratio: toti mūdo ⁊ partibus eius inſert. Pli. Ubiqꝫ naturā parentē rerū opificē qꝫ appellat. Ponit interdū pro vi. Unde arboꝛū atqꝫ herbarū naturas dicimus. Interdū ꝓ amoꝛe. Uirg. Nūc age naturas apibus quas iuppiter ipſe Addidit expediā. Interdū pro genitalibꝰ tam virilibꝰ qꝫ fęmineis: quę a gręcis dicit phyſis. Hiero. de circūciſiōe. Uideamus quę cauſa eſt: vt eam partem coꝛpoꝛis ſecretioꝛ et occultioꝛ eſt quę a gręcis phyſis: a noſtris dicit natura ad circuncidendū dñs elegerit. Pli. Si quadrupes fętū nō admittat: vrtica naturā fricandā monſtrauit. Dicta natura qꝛ in eo membꝛo naſcendi vis ſit. Et natura eſt quę vnicuiqꝫ rei foꝛmā dat ſpecifica differentia: diffiniturqꝫ a phis. Natura eſt motus pꝛincipiū ꝟm ſe et nō per accidēs: qm̄ vniuerſa coꝛpoꝛa ꝓpꝛiū habēt motū per ſe: vt ignis per ſe ſurſum fertur: terra deoꝛſum ⁊ non ꝑ accidens: qm̄ id nō naturale: ſed artificiale dicit.

Naturalis ⁊ hoc naturale quod ꝟm naturā eſt. Unde naturales filij dicunt legittimi qui ſola natura cōiugali lege ſint oꝛti non ex cōcubina. Sue. in Tiberio. Filioꝛū neqꝫ naturalē dꝛuſum: neqꝫ adoptiuū germanicū patria caritate dilexit.

Naturalia plurali tñ numero dicūtur pudenda. Col. Si equa marem non patitur detrita ſtilla naturalia eius leniuntur quę res accendit libidinē. Idem libꝛo.

ix. de pulcenis. Plumule ſub cauda clunibus detra/
hende: ne ſtercore coinquinate dureſcãt et naturalia
precludant.

Nates a nitendo: vt quidã exiſtimant. Ibi eñ eſt caro
firmior ꝙ̃ in ceteris membris ne premente corporis
mole oſſibus cogatur. Hora. in Ser. Diffiſa nate fi/
cus. Varũ tumor clunis dr. Iuue. Ad terrã tremulo
deſcendunt clune puelle.

Nato as. frequẽtatiuũ eſt ṽbi. No as. nare aut natare
proprium eſt piſcium. Col. per tranſlationem libro.
iij. pro vltra ire poſuit. Alioquin etiã nouellam vi/
neam ex reſectione natam vini inutilem habebis pri
ma parte terre natãtibus radicibus. Quãdoꝗ pro
trepidare. Ouid. lib. vj. faſt. Nox erat ⁊ viuis oculi/
ꝗ animiꝗ natabant. Quãdoꝗ pro nauigare. Hui⁹
cõpoſita ſunt Adnato iuxta nato: ſiue ad aliquẽ locũ
nauigo. Virg. Huc pauci veſtris adnauimus oris.
Connato ſil' nato. Plaut. Cõnatat nobiſcũ. i. riualis
eſt. Et eſt a conno. Idem Cõnatiõis nr̃e cõſcius: hoc
eſt ꝙ eandem adiremus mulierem. Sed hec per me/
taphorã. Enato extra nato ab Eno. Ut inſuetũ pari
ter gelidas enauit ad arctos. Innato intus nato: ab
Inno. Virg. lib. ij. ge. Necnõ ⁊ torrentẽ vndã inna
tat alnus. Idẽ li. iij. geo. de Inno. Fluuioſꝗ innare
capaces. Denato deorſum nato: a Deno Vide alibi
Obnato contra ſeu circa nato: ab Obno: vt In eq̃re
fuluis obnatat vmbra fretis. Prenato ante nato: a
preno. Pli. Prenatante piſciculo frõtẽ ſuã ſpargit.
Renato rurſus nato vel natãdo reuertor: a Reno.
Supernato ſup vndas ſto non mergor: a Superno.
Pli. lib. xxxiij. Poſtea ſupnatãs aqua tolliť ſpõgijs.
Tranſnato vltra nato: a Trano. Liui. Magonem
cũ equitatu flumen tranataſſe. Virg. lib. iij. Georg.
Superant mõtes ⁊ flumina tranãt. Et oĩa habent
pe. cor. et a naue dicta ſunt.

Natatus us. ipſe natãdi actus. Clau. li. iij. Lucus erat
prope flumẽ athim quod candida profert ſepe mari
pulchroꝗ ſecat galathea natatu.

Natatilis penul. cor. qui natat vel natare poteſt: ſicut
volatilis qui volat vel volare poteſt. Aug. lib. xij. de
ciui. dei. Talẽ illi creauit animã qua per rationẽ atꝗ
intelligentiã oĩbus eſſet p̃ſtantior animalib⁹ terre/
ſtribus ⁊ natatilibus ⁊ volatilibus que mentẽ huiuſ
modi non haberent.

Natrix ge. maſcu. et fe. genus ſerpentis: a nando: ꝙ in
aqua quoꝗ venenũ ſpargit. Priſci. lib. v. Natrix cũ
ſpeciẽ anguis ſignificat maſculinũ quoꝗ inuenitur.
Cice. Cur oĩa noſtri cauſa cũ faceret tantã vim na/
tricũ viperarũꝗ. Luca. Et natrix violator aque. Itẽ
natrix herba eſt cui⁹ radix euulſa virus hirci redolet.
Natrix quoꝗ mulier dici põt natans ſicut natatrix.

Natabula ab Apuleio dicunť loca natationis

Natinatones: negocioſi vocabanť: et natinatio nego/
ciatio.

Nauis a greco ναυσ: cui⁹ dimi. eſt nauicula
quo fit aliud nauicella.

Nauale adiectiuũ: quod ad naues ptinet. Unde naua/
lis corona qua donari ſolebat qui primus in hoſtiũ
nauẽ armatus tranſiliſſet. Hiero. Qui nauali prelio
dimicaturi ſunt.

Naualia in quibus ſtant vel fieri ſolent naues. Virg.
Diripiũtꝗ rates alij naualib⁹ ire. Ouid. lib. iij. me.
Haud aliter ꝙ̃ ſi ſiccũ nauale tenerent.

Nauarchus nauis p̃nceps qui in naui nautis imperat
quecunꝗ ad faciendam nauigationẽ nec abſurde in
triremib⁹ idẽ eſſe intelligiť qui Comes vel comicus
diciť. Cice. in ver. Sumptũ omnẽ in claſſem frumen
to ſtipendio ceteriſꝗ rebus nauarcho ſuo queꝗ ciui
tas ſemp dare ſolebat.

Nauarchis idis. nanis pretoria in qua eſt pretor.

Naucſerus qui nauem regit; latine nauiculari⁹ diciť:
quaſi nauis cleros. i. ſors.

Nauclerius a. um. quod ad nauclerũ pertinet. Plaut.
in aſi. Volo mei patris me ſimilẽ qui cauſa mea nau
clerio ipſe ornatu per fallaciã quã amabã abduxit ab
lenone mulierem.

Naucleriacus a. um. eiuſdẽ ſignificatiõis. Idẽ in Mi/
li. Facito vt venias huc ornatu naucleriaco.

Naumachia nauale bellum ſeu naualis pugna. Inter/
dum accipitur pro loco vbi fit pugna. Sue. in Tibe.
Semel triremi vſꝗ ad ꝓximos naumachie hortos
ſubuectus eſt.

Naumachiarij: ſunt qui preliũ nauale cõmittũt. Sue.
in Clau. Proclamantibus naumachiarijs. Hi etiam
Epibate dicunť greca voce.

Nauigiũ nauis ductio quod ⁊ nauigiũ dr. Et nauigiũ
omne genus nauis quo nauigamus appellať. Nauis
vero ſpecies eſt. Col. Iamꝗ qui edificare velint fa/
bros ⁊ architectos aduocẽt: qui nauigia mari cõcre/
dere gubernandi peritos.

Nauiger penul. cor. qui nauem ducit.

Nauigo as. penulti. cor. naui iter facio. Et dicimus na/
uigo mare. Virg. Gens inimica mihi tyrrhenũ na/
uigat equor: Nauigo i naui. Amb. Nec ergo nõ tur
batur nauis in qua prudẽtia nauigat. Nauigo in ma
ri. Terẽ. in an. Ego in portu nauigo. Hui⁹ cõpoſitũ
eſt Enauigo qd̃ eſt extra nauigo. Hiero. ad Helio.
Sz qm̃ ſcopuloſis locis enauigauit orõ. Dicimuſꝗ
hic fluui⁹ enauigat⁹ eſt. Pli. li. ix. Hui⁹ obiectu vaſt⁹
efficit ſinus. xij. dierũ ⁊ noctiũ remigio enauigatus.

Naupegus pe. pro. οτι ελληνικωσ λεγεται ναυ
πηγοσ ωσ ναυσ και πηγνυμι ρημα.

Nauta ⁊ nauita qui in ſe in naui agenda exercet: et qui/
cũꝗ in naui eſt nauis ducende gratia.

Nauticus qui nauem gubernat. Pli. lib. ix. Quod vbi
videre nautici ſtatim plurib⁹ anchoris nauigia infre/
nant. Nauticus a. um. qd̃ eſt nautarũ. Virg. lib. iij.
Nauticus exoriť vario certamine clamor.

Nauiculor aris. proprie ocioſa nauicula vehor. Mar.
Piger lucrino nauiculať in ſtagno.

Naufragor penul. cor. deponens: et naufrago as. nau/
fragium facio. Hiero. Quã quidã repellentes circa
fidem naufragauerunt.

Naufragus qui naui fracta bona amiſit. Prop. Tetra
venena bibens et naufragus ebibat vndas. Dicitur
et vnda naufraga q̃ naues frangit.

Naufragiũ nauis fractio: licet quãdoꝗ pro nauigandi
periculo: et qñꝗ pro nauigatiõis dãno ⁊ infortunio
⁊ iactura ſumatur.

Naulũ p̃ciũ quod ſoluiť pro vectura in naui. Iuuena.
Furor eſt poſt oĩa pdere naulũ.

Nauia lignũ cauatũ: vt nauis q̃ in vindemijs vti ſolẽt.

Nautillus piſcis dictus ꝙ nauigantis effigiem habeat
ναυτιλλομαι. eñ apud grecos ſignificat nauigo
ab alijs Pompillus vocatur. Eſt ⁊ nautillus nauta
nautillia nauigatio. i. ars nauigandi.

Nauſtibullũ alueum ad nauis ſimilitudinẽ factum.

Nauus celer: ſtrtenuus: a nauium celeritate dictus qui
⁊ gnauus diciť: cui⁹ contrariũ eſt ignauus: nauia na/
uitas gnauia ve celeritas ſtrenuitas. Unde ignauia
tarditas/deſidia. Interdũ nauus dr q̃ſi ſcius ⁊ opti
me pernoſcẽs. Col. lib. viij. Sit autẽ vigulans impi/
ger induſtrius nanus omniũ quas paſcit.

Nauo as. ſtudioſe impleo/do/cõfero cum affectu de/
mõſtro. i. adiumẽto ſum. Cice. lib. ij. de ora. Iã mihi
videor nauaſſe opã: ꝙ huc venerim. Idẽ Apio pul.
Illud pugna et enitere ne q̃d nobis tpis ꝓgeť: vt
cũ tibi hic ſatiſfecerimus: iſtic quoꝗ nr̃am in te beni/
uolẽtiã nauare poſſim⁹. i. cõferre vel oſtẽdere. Tra/
ctũ ṽbũ a naut cũ ſũt auxilio alijs in gubernãdis na
uib⁹. Naues eñ cũ ex naualib⁹ in mare deducũť ma/

ximo hominū auxilio indigent.

Nautea herba granis nigris qua vtuntur coriarij: vel aqua coriariorum: vel vt No. inquit aqua ex nauis ſentina veniēs. Plaut. in aſi. Nauteā bibere malim ſi neceſſe ſit q̃ illā oſcularier. Idē. Omniū vnguētorū odor pre tuo naute eſt.

Nauſea ſtomachi ad vomitū ex graui odore perturbatio a naui deductū nomen: ex cuius ſentina mouetur vomitus. Hiero. ad furiam. Vſq; ad nauſeam ſaturata es. Hinc Nauſeoſus a. um. qđ nauſeã inducit. Pli. Radice craſſa madida nauſeoſa.

Nauſeo as. nauſeam habeo ⁊ vomitu infeſtor. Plau. in Am. Laſſus ſum hercle e naui vt vectus ſum huc etiā nūc nauſeo. Cice. Fabio Gallo. Vidit me nauſeantē nō modo mittēdi cauſā habuiſti: ſed etiā viſendi. Eſt et nauſeor deponēs. Hiero. Ex hac coturnice ſatiatus iſrael nauſeatur.

Nauſio is. de grano fabę dr̄ cū naſcendi gratia ſe aperit ꝙ ſit nō diſſimile nauis figurę.

Nauci: putamen nucis ſiue oliue nucleꝰ ſeu mēbranula q̃ in nucis iuglandis medio ē. Ponit̃ etiā ꝑ eo qđ eſt nihili. Plau. Qui homo timidus nō erit in rebꝰ dubijs: nauci nō erit. Dictū nauci q̃ſi nuci a nuce.

Nauſicaa Alcinoi pheacū regis filia. Mar. Si mihi nauſicaa patrios cōcederet hortos, Alcinoo poſſem dicere malo meos.

Nauſithous: neptuni filius ⁊ pater Alcinoi.

Naupontus: amnis qui pamportus etiā a Strabone vocat̃. Amnis inquit pamportus ex illirio nauigabilis defert̃ in Sauū. Et alibi. Iuxta naupontū amnis eſt. Carcora excipiens cōmerciorꝫ onera. Hic in ſauū ille in drauum delabitur.

Nauaria pars hiſpanię ſeptētrionalis quę verſus Arcton Vaſconibꝰ adiacet: ad meridiē vero Tarraconiam habet regionem.

Naxos inſula in ęgeo vna ex cycladibus ceteras ſuperans antea Strongyle dicta. Hęc Dia poſtea appellata fuit. Verum cū cares ex lamia profecti duce naxo eā occuparūt a duce naxon appellarūt. Hāc Dionyſiā a vinearū fertilitate dici ſcribit Pli. Vel qꝛ vt alij volūt: ſole naxie mulieres octauo mēſe pari: aut quoto ⁊ liber pater natus creditur: ſiue quia fons in ea vino affluat. Diſtat a delo ſeptem milibus. Hinc naxius a. um. Vnde naxius ardor apud Col. quo ſignificat bacchi coronę ſydus. Nā vt ferunt poete in inſula naxo relicta Ariadne a Theſeo nuptias cum baccho fecit: donataq; corona iter ſydera relata fuit.

Naçareus cōſecratus dicitur et a naçareth naçarenus chriſtus filius marię de qua Anaſtaſius feruenti oratione dicebat μαριά χαιρε οτι υπαρχεισ βασιλέωσ κάθε δρα χαιρε ο τι βασταζεισ τον βασταζοντα παντα.

N Ante E

Ne dehortatiuū ſeu prohibitiuū aduerbiū eſt. Virg. Tu ne cede malis: ſed cōtra audentior ito. Quandoq; eſt cōiūctio copulatiua ⁊ ponit̃ pro neq;. Cic. Ne dici quidē opus eſt q̃ta dimicatione ciuiū. Quādoq; adiectiua. Mar. Lex hec carminibus data eſt iocoſis ne poſſint niſi pruriant iuuare. Quādoq; Rationalis ꝓ ergo. Virg. Me ne incepto deſiſtere victam? Quādoq; cauſalis. Idem. Ne recipi portis: aut duci in męnia poſſit. i. vt non. Quandoq; ponit̃ ꝓ vt. Cice. Curioni. Vt nō vereremur ne nimis cito mitteremus. Idē. Ne amicis nihil tribuamus epulamur. i. etiā vt amicis tribuamus epulamur. Qñq; ſignificat nō. Terē. in An. Ego id agam mihi qui ne det̃. Qñq; nedū. Idem in eadē: Ne vacuū eſſe nūc me ad narrandū credas. Plerūq; dubitatiua. Virg. Iuſticię ne prius mirer belli ne laborum. Apud oratores plerumq; vna ſola eſt ⁊ ſemper in prima parte locatur: vt bonus ne eſt: an malus? Aliquādo etiam ſic Fundū mihi nec ne ſit ignoro? Et per interrogationē. Cice. Verū vultis ꝓtori flacco nec ne. i. an non. Quidā ſuperuacuū addūt alterū an. Hoc mō neſcio an bene faciā necne. Quādoq; confirmatiua. Virg. Tāta ne me tenuit viuēdi nate voluptas: Vt ꝓ me hoſtili paterer ſuccedere dextrę? Quo tñ in loco quidam (quos quantitas reprobat: nā ne illic corripitur vt notū eſt) exponunt ne ꝓ vtiq; cū diph. ſcribentes. Quādoq; interrogatiua eſt. Ter. Ego ne? Tu ergo. Quādoq; habet vim interrogādi ⁊ dubitādi ſimul. Idē. Datur ne illa hodie Pāphilo nuptū. Quādoq; diminutiuā vim habet ⁊ pro ſaltem ponit̃. Sal. Secūdę res ſapiētiū animos fatigāt ne illi corruptꝭ moribus victoriā tēperarent. At ne cum diph. gręca dictio eſt: quę per ai ſcribitur ⁊ ſignificat valde vehementer nimis. Teren. Faciūt ne intelligendo: vt nihil intelligāt q̃ſi ꝙ qui magis q̃ opus ſit aliquid vel inquirunt vel ſpeculant̃: in eorū nūero ſunt habendi qui nihil intelligunt. Aliquando ſignificat certe vel vtiq; profecto: vel ita: vel etiā. Et hoc ꝑ ironiā. Cic. Curio. Incredibile q̃ turpiter mihi facere videar q̃ his rebus interſim ne tu videris multo ante prouidiſſe quid impenderet. Idē Treb. Ne ego multo libentius emerim diuerſoriū Terracinę. Idē. Ne illi vehementer errāt. Affirmat eñ illos vehemēter errare. Hora. Clarus erit fortis iuſtus ſapiēs ne etiā rex. Cōpoſita a ne aduerbio negādi ſunt. Nec neq; neq̃ cū eius deriuatiuis nequicq̃/ neutiq̃/ nequaq̃/ necubi/ nedū: et alia. Sciendū ꝙ recte dicit̃: Vereor ne hic moriatur: vel vt moriatur: vel vt ne moriatur: pro vt non moriatur. Hiero. in gñ. Timeo ne putet me ſibi voluiſſe illudere. Cice. Metuo vt ne pereat. Terē. Apprime in vita vtile: vt ne quid nimis? ꝓ vt nō vt quid. Preterea inter ne ⁊ quidē ſemꝑ inter aliquid interponēdū eſt: et tūc ſignificat nec.

Ne viuam iurantis eſt. i. moriar. Cice. Sed ne viuam tibi concedo.

Nea inſula. Pli. lib. ij. de inſulis enatis: inter Lemnū ⁊ Helleſpontū Nea.

Neapolis ciuitas quā Chalcidenſes cōdiderūt q̃ſi noua ciuitas. Parthenope a tumulo ſyrenis appellata. Suidas. νεαπολισ πολισ ιταλικη διασημοσ ην η παρθενοπησ ιδρυσαισ ειρηνοσ αγαλμα πολλαιδε και αλλαι νεαπολεισ.

Nebula ſic differt a nube: ꝙ nebula vapor ſit e terra atq; aquis ſurgens quę ſiue ſtatim euaneſcit: ſiue in altum ſublata conuertitur in nubem nubes quocunq; tempore fieri poſſunt. Nebule nec ęſtate calida: nec nimio frigore exiſtunt.

Nebularium ędificium a ſubijcienda meſſe per nubilū tempus.

Nebulones et tenebriones dicti ſunt nugatores vani nullius precij hoīes qui mēdacijs ⁊ aſtutijs ſuis nebulam quandā et tenebras obijciāt: vel ꝙ ad fugam fugitiuis nebule ſunt accōmodate. Lucil. Nugator quidā ac nebulo fit maximus multo.

Nebrides penul. cor. damarū ſeu ceruorꝫ pelles quibꝰ vti veteres in bacchi ſacris ſolebant νεβροσ enim dama ſeu ceruus eſt.

Nebrodes mōs ī ſicilia cui damarū copia nomē dedit.

Nec et neq; cōiunctiōes diſtinctę: vt nec vel neq; legor nec ſcribo. Nōnūq; ſignificat nō: vt nec video quorſum res euadat: ſed differunt ꝙ non negat ſolum: nec et neq; negant ⁊ copulant. Aliquando ſaltem: vt nec quidē punctum temporis. Reſoluitur interdū in copulatiuā ⁊ vt non feci hoc nec facerem. i. et nō facerē. Sed ſi ſequatur eñ vim ſimplicis negationis habet vt nec eñ id facerem. i. nō eñ id facerem. Quādoq;

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN